

Қишқар сарой рўбарсидаги майдонда тўхтаган қареталар элчилар тўшади, зўлиқ билан орқага бурилиб саройдан узоқлашдилар...

қон ҳукмирони Олимхоннинг олис шимол мамлақати билан савдо алоқалари урнаштириш ҳақидаги тақлифни Петербургга етказди...

борлигидан аксарият маърифий дунё бежабар эди, қисқа муддатдан сўнг эса Англия ва Россиянинг Осиё сийёсатида бу давлат муҳим урин тутга бошлади...

Эзувчи Алишер Ибодинов Марказий Осиёнинг босиб олинган тарихига бағишланган «Сўнги темир» тарихий-художатли романидан парча ўқийсиз.

Алишер ИБОДИНОВ
БИЗ... ЖЕЛТОРУСЛАР
БЎЛАРМИДИК?..

тоб эзишга ундади. Зеро, XIX аср бошлари чор Россиясида Марказий Осиё жамияти ва табиати ҳақидаги билим, юмшоқ қилиб айтганда ибтидоий даражада эди...

лаб, исён кутаришса, Россия учун бағоят хавфли ва тигиз ҳарбий-сийосий вазият вужудга келади...
Пётр васиятларига мувофиқ юмшоқ қозоғга тўқилган сиеҳ томчидайд Москвадан Фарб, Шарқ, Шимол ва Жанубга улуқсиз кенгайиб бораётган Рус империяси эса узоқ манфаатларига эид ҳаракатда бўлган давлатни ҳам, халқни ҳам, шахсни ҳам аёб утирмасди...

Хазрат Соҳибзода бир пайтлар шимолдаги бу совуқ юрт подшоҳлари ёғочдан ясалган, чўнгина, ортиқча хашамсиз омонат уйларида яшагани, айни дамлардаги бу буюк салтанат эгаларининг ажодлари Самарқанд, Бухоро ва Қўқоннинг ҳозирги ҳукмронлари ажодлари қаршида зир тасвирланган ҳим биларди...

Дуст Қўқон мамлақати подшоҳи Муҳаммад Алихон хазрати олийлари элчиси жаноб Муҳаммад Халил Соҳибзода! — дея қичқирди.
Хазрат Соҳибзода тиз чўкиб, кўйидаги Муҳаммад Алихоннинг ишонч ёрлиғини чиқарди ва боши ура кутарди. Ташқи ишлар министри, пакана, кўрмисиз Қарл Нессельроде ёрлиқни олиб, императорга узатди...

ФОЛКНЕРНИНГ «МАГЛУБИЯТ»ЛАРИ

Америкалик эзувчи Уильям Фолкнер ижодининг илк даврида шёърлар ёзган. Аммо у романилар билан жаҳоншумул шуҳрат қозонган — Нобел мукофотида сазовор бўлган.

яна такрор айтаман, бу мен учун қиёфа эмас, мен мағлубият тарафдориман: доимо имконияти йўқ нарсани қилишга интилиш лозим.

Фолкнер: Эҳтимол, Штатларда одамларнинг китоб мутолаа қилмаслигида саф бундан ҳам каттароқ ўзгаришлар бўлиши мумкин эди, аммо бу борада анча-мунча ишлар қилинди, деб ўйлайман.

Савол: Инсон ҳаётини моҳиятга фожиали деб ўйлайсизми?
Фолкнер: Умуман олганда, ҳа. Инсоннинг абадийлиги шундаки, енгилшқ кудрати етмайдиған фожиавийлик билан тўқнашаркан, уни енгилшқ ҳаракат қилади.

Савол: Америка Олий судининг мактаблари сегрегацияни бекор қилиш ҳақидаги қарори хусусида нима дейсиз?
Фолкнер: Бу қарорнинг адолатли ва ўз вақтида қабул қилинганда бошқа нима ҳам дейиш мумкин. Аммо ушбу қарорни ҳаётга татбиқ этиш муаммолири учун, ҳеч шубҳасиз, вақт қардор, мен негр халқига чидама ва ақл билан иш қилишни маслаҳат берганимда худди ана шунчи назарда тутганим. Ишончим қомилки, қутилган замоналар келди, бунга балки уч юз йиллар талаб этилар...

Фолкнер: Ҳа, шундай, Унинг мағлубияти зўр бўлди, сўнг менинг мағлубиятим, учинчи ўринда Дос Пассосники келди; Хемингуэйни охириги ўринга қўйишимнинг боиси шунки, у ҳеч қачон ўзидан устун бўлишга интилмаган.

Обид РАСУЛ—75 ёшда
МАСЪУПЛИК НИШОНАСИ
Атоқли болалар шоири Қудрат Ҳикматнинг хуб аjoyиб одати бор эди. «Тулҳанми», «Гунаҳми, қайси бир болалар матбуотида яхши шёър, ҳикоя эълон қилинса, дарров муаллифини суриштирар, яқин орада бўлса танишиб олиб: — Уқидим. Яхши. Тўпламинг бўлса нашриётга олиб бор, — деб гапини қисқа қиларди.

Обид РАСУЛ
«5» БАҲОЛАР ҲАЙИНИ
Қундалигим — ёруғ юзим, Давраларда бйрон сўзим, Эзувларим чиний-чирик, Завақ бағишлар ҳар бир варақ, «Беш» баҳойинг юзинг нақши, Кўрк-саъватинг ундан яхши. «Икки»га йўқ унда ўрин, Фақат «беш»лар қилар ўйин.

Кулмаймиш!
Сафар БАРНОЕВ
Мен ҳўшқин сув — Умид, орзу, Ер томири-қониман. Уйларга нур, Дилга ҳузур, Меҳнаткаш эл жониман. Ҳеч тугалмас, Ишлаб толмас, Табиат аҳсониман. Мен ҳўшқин сув — Умид, орзу...

сени учратиб, сўхбатлашиб ва у орқали Қўқондан Петербургга элчи юбориш тўғрисида подшоҳ тақлифини Муҳаммад Алихонга етказишни топширди. А. Бутенев Истамбулда, баҳор айни баҳар урган кезлари Қўқон элчисини тоғиб, подшоҳ тақлифини унга етказди.
Осиё сийёсатидаги ана шу нозик жиҳатлар сабаб император Николай Қўқон элчиларини энг олий мартабага меҳмонлар сифатида кутиб олиш ҳақида қўрсатма берганди.
Император табассум қилди ва: — Муҳаммад Алихон ашдо ҳазратларининг солиқлари яхшими? — дея лутф айлаган бўлди.
Хазрат Соҳибзода кейинги пайтлар Қўқон-рус муносабатларининг тигизлашувига Тошкент ҳокимининг узоқимчаллиги сабаб бўлганлиги ва ушбу бекингиз завога мустахфқ этилганлигини айтиди (рус маъмурилари ўз тобелигига ўтган қозоқ чорвадорларини солиқлардан озод этиб қўйишганди. Натижанда аслида Қўқонга қарашли яйлловларда чорва боқадиган баъзи қозоқ уруғлари ҳам зақотдан қочиб, уларини рус фуқароси деб эълон қилиб юборишаварар, бу ўз навабатида турли келишмовчиликлар тугдирарди).

Савол: Япон маданиятининг қайси жиҳатлари сизнинг диққатингизни тортади?
Фолкнер: Мен учун Япон маданияти — ақл-идроқ маданияти, Француз маданияти — мақсадга мувофиқлик; Инглиз маданияти — ажралиб туришлик; Италия маданияти — инсоний туйғулар маданиятидир. Тўшунишимча, японияликлар ва хитойликлар учун маданиятда энг асосийси — ақл-идроқ, наздимда, шёърятингиз ва жиҳати санъатингизда бу таъхир очик-равшан намоён бўлади.

Савол: Ақл-идроқ маданияти деганда нимани назарда тутасиз?
Фолкнер: Буни тўшуниришга уриндим. Ҳўш, керак пайтда назокатли, хўшмуолаа ёки доворак бўлиш учун мавжуд қонунларга амал қилиш керак. Аммо бу мардлик йўлидаги мардлик эмас, бу синов ондаги доворакликдир. Бундай жасуриликни, тўшунишимча, самурайлар қилдилар.

Савол: Японияда экан-нигиздан фойдаланиб ижодингизда япон мавзусида бирор нарса ёзасизми?
Фолкнер: Йўқ. Ўз ватаним ҳақида ҳамма нарсани ҳўқоя қилишга ҳам вақтим етмайди.

Савол: Роман ёзишни ташлаб оларингизми?
Фолкнер: Йўқ, ташлолмақддим. Токи қўл остимда оқ қозғ варағи бор экан, бирор кимса менга қалам ва тамаки сотиб олиш учун қарз бера олар экан мен ёзишни давом эттириварман. Зеро, менимча, ҳаёт ҳақиқатини худди ўзи кўраётгани сингари тасвирлаш ҳеч кимнинг қўлидан келмайди. Иждокор ушбу вази-фани удалашга интилади, аммо ҳар сафар бу ишга бел боғлаганда мағлубиятга учрайди. Шўнинг учун ҳам бу ишга қайтадан киришмайди. У ҳаммаси такрорланганини билади, аммо яна уринида. У йўлаган мақсадга эришмагунча шўндай қилаваради. Мақсадга эришгач, эса кетади.

НОСОҚОВОҚ

«Гулистон» журнали гуриллаган, республика маънавий ҳаётида катта нуфузга эга бўлган кезлар эди. Тушликка чиққан тахрирнинг ходимлари нашриёт ҳовлисида сомсадан сунг мириқиб чойхурлик қилишарди...

уйи ҳаммаша ёру биродарлари билан гавжум буларди. «Карвонсарой»нинг кундашунда миқозларидан безор бўлган уй бекаси ахирчи чидолмай, бир кун эрига иддао қилиб, норозилик билдиради...

ЖИННИ ЭМАС ЭКАН

Бир кун «Гулистон» журнали тахририятига қотмадан келган, қошу-сочлари усиқ, қушлари бежорак йигит кириб келади. У қотибанинг хай-хайлаганига ҳам қарамай бош муҳаррир Асқад Мухтор хузурига кириб кетади...

АБДУЛЛА — ШЕР! Дурмонда истиқомат қилаётган шоир Азиз Абдураэзоқ зерикчи, бир гурунглашиш учун шоир Абдулла Шернинг чорбоғига айлиниб боради...

Шодмон ОТАБЕК

ДЎРМОН ХАНГОМАЛАРИ ЕЎХУД ТЎҚИЛМАГАН ЛАТИФАЛАР

Мовзолейда... Яшайди Тургунлик деб аталмиш йиллари Москвада ёш шоирларнинг Бутуниттфок йигини ўтказилади...

ЕМАГАН СОМСАГА ПУЛ ТЎЛАДИ Режиссёр Раҳмат Жумаев бир кун андак сархуш алтпозда қадрдон улфати, ёзувчи Шукур Холмиравезни қидириб, Юнусободга...

ХАВАСКОР ШОИР

Раҳматли Миртемир домла ҳаётда қамтар-қамсуқум, беозор ва ҳоқисор инсон бўлган. Бир кун устоз «Шарқ юлдузи» журналининг шеърят бўлимига иш юзасидан телефон қиладилар...

— Ундай бўлсин, хиққ, ароғимни тулаб қўйсин! — Қанақа ароғ! — Ана, ерда тукилиб ёттибди...

ҚАЙ БИРИ ОСОН?

Ёзувчи ва мунаққид Раҳим Отаули билан Чорбоқдаги далаҳовлига ҳаммаҳалламиз. Раҳимжон ниятда қамтар-қамсуқум, меҳнатқаш, заҳматқаш йигит. Ширкатимиз раиси Дадаҳон Нурий бежиз уни эфиопиялик марафончига ухшатмаган...

— Адаси, меҳмонингиз қани? — сурайди хотини. — Узимиз қайси меҳмондан қаммиш, пошшойим? — Ахир эрталаб... — Уйимизни бир озода-файзли ҳолда қургим келувди-да. Мана, мумкин экан-ку!

ТЎҒРИСИНИ АЙТИБ ҚЎЙДИ

Бир кун қушним, шоир ва мунаққид Муҳаммадали Қушмоқовнинг уйига ёзув машинкасини сураб чиқдим. Қушним немисларнинг элми-соқдан қолган, чанг босган машинкасини олдимга қўйди...

— Ундай бўлсин, хиққ, ароғимни тулаб қўйсин! — Қанақа ароғ! — Ана, ерда тукилиб ёттибди...

«ПШ» ПОЧТАСИДАН

«ОҚИ»ГА НЕ ЕТСИН... (Бир ароқхўр тилидан) Ёмонмас виною қоньяк, бирок «оқи»га не етсин, Қадахчи тўлдириб лим-лим қуяр соқийга не етсин...

— Ундай бўлсин, хиққ, ароғимни тулаб қўйсин! — Қанақа ароғ! — Ана, ерда тукилиб ёттибди...

«ПШ» ПОЧТАСИДАН

«ОҚИ»ГА НЕ ЕТСИН... (Бир ароқхўр тилидан) Ёмонмас виною қоньяк, бирок «оқи»га не етсин, Қадахчи тўлдириб лим-лим қуяр соқийга не етсин...

КУНЛАРДАН БИР КУН ВА ҚАР КУН

Салом, дўстим — хайр, «дўстим»!... Иш вақтини тугаб, эндигина уйга отланаётган эдим, қўтимлагадан телефон жинглик қолди. Гушакни қутардим. У томондан овоз эшитилди: — Салом, дўстим! Қалайсиз, соғлиқларингиз яхшими?

узимица ансамбль тузиб олгандик. Байрам утиришларида, пахта теримига хашарга чиққанмизда қушқ қўйлаб, шёрхонлик қилар, узу кунлимизни узимиз чоғлаб юрардик. «Репертуаримиз» асосан шўх қушқлардан, ер тепиб уйналадиган рақслардан иборат бўлгани боис ансамблимизга узаро ҳазиллашди. «Жазав» деган ном бергандик. Қўлга киритган «соврин»имиз ҳам узига хос — ҳали ҳеч бир замонда, ҳеч бир жойда эълон қилинмаган «халқаро «Олтин коса» мукофоти эди...

ганича жавоб қайтардим. Эртаси эрталаб мулоқотимиз эфирга узатилди. Уни кўпчилик ҳамкасбларимиз ҳам қуришган экан. Ишонамга келишим биланок табриқлашди. Айниқса, узоқ йиллардан бўён бир қаватда ўтиш ишлаб келётган, гоҳ-гоҳ телевидениеда чиқилар қўлиб турадиган, узини менга ақайин яқин тугабдиган ҳамкасбим оғзидан бош томиб гапирди: — Аммо-лекин қўйилман, жўра! Ҳаммаимизнинг кунглимиздаги гапларни рўй-рост айтдингиз. Журналистикамиз нима сабабдан оқсавтани ҳам бабларини аниқ далиллар асосида исботлаб бердингиз. Маладес, офарин сизга!

«ЎЗБЕКНАВО» гастрол-концерт бирлашмаси, 1997 йилнинг 14 октябр кунни соат 18.00 да «Туркистон» концерт саройида «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси билан ҳамкорликда КАТТА ХАЙРИЯ КОНЦЕРТИ ЎТКАЗАДИ.

МУАССИСЛАК: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ. НОШИР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА КОНЦЕРНИ. ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН.